

KARDINALOVA HOMILIJA NA STEPINČEVO

(Zagreb, katedrala, 10. veljače 2009.)

Čitanja: 2 Kor 1,3-7.8b-9.12; Iv 12, 23-28

1. »Oče, proslavi ime svoje!« To je molba koja se s Isusovih usana prelila u živote blaženika i svetih. To je molba koja je i nas združila u daru euharistije i koja nas nosi u istini Radosne vijesti.

Nakon proslave desete obljetnice beatifikacije blaženoga Alojzija Stepinca u rujnu prošle godine, danas, na njegov blagdan, ponovno smo – kao i svake godine – u radosnome zajedništvu, okupljeni ovdje u zagrebačkoj prvostolnici.

Premda se upravo na ovaj dan, iz godine u godinu, ponavlja ista slika oko ovoga oltara i zemnih ostataka Blaženika, te se na najljepši način vidi ljepota zanosa hrvatskih vjernika u svjetlu mučeništva, ovaj smo put posebno počašćeni i obradovani prisutnošću kardinala i biskupa iz zemalja Srednje i Istočne Europe, iz iste Crkve koja je satkana od vjernika koji dobro poznaju stradanja kroz koja je prošao naš Blaženik i naša Crkva u doba komunističkoga terora.

Oni su sa sobom donijeli živa svjedočanstva vjere, molitvu svojih vjernika i svježinu mučeničkih palmi svetaca koji su sve podnosili sa strpljenjem i postojanošću, ponašajući se uvijek »dostojno evanđelja« (Fil 1, 27). Iako nas povezuje ista muka, još nas više zbližuje ista proslava Kristove ljubavi.

2. Mi, biskupi, susreli smo se jučer i danas u Zagrebu, da bismo razmatrali i razmijenili iskustva crkvenosti dvadeset godina nakon početka urušavanja zidova neslobode, prerečenih u metaforu »željezne zavjese«. U tome našem susretu večeras nam je ususret pohitala riječ evanđelja o zrnu koje pada na zemlju: »Ako pšenično zrno, pavši na zemlju, ne umre, ostaje samo; ako li umre, donosi obilat rod«.

'Željezna zavjesa' je slika podjele, razdora, udaljavanja i sebičnosti. Nju postavlja čovjek priječeći pristup čovjeku, ali mu je cilj puno dublji – spriječiti pogled čovjeka prema Bogu, da ne bi osjetio njegovu dobrostivost. Zato se zidovi i bodljikave žice, čuvari i nadzornici najprije rađaju u srcu koje ne želi Boga u svome životu. Iz toga neprihvatanja Boga rađaju se ideologije koje previđaju istinu o čovjeku, koje zavode ljude do tjeskobe, koje nasiljem postavljaju zavjese podjela i razdora.

Nasuprot toj zavjesi koju postavlja čovjek, Bog spušta zrno, dar života i daje da umre. I tek kad se učini da je zemlja zaustavila životnost, rađa se plod; štoviše – »obilat rod«. To što niče iz zemlje plod je neba, te upućuje čovjekov pogled prema nebu. Plod pšeničnoga zrna,

malenoga i tihoga, okuplja u zajedništvo i sa sobom nosi dragocjenost koju suvremeni svijet gubi – prepoznavanje dara.

Braćo i sestre, i večeras je pred nama zavjesa umiranja i njiva života. Na prvoj su ispisane parole o slobodi, čak o oslobođenju od Boga i obećanju lagodnoga života na zemlji, a na drugoj o nesebičnom darivanju života, slobodi djece Božje i radosti koja spaja nebo i zemlju.

3. Večeras je i predivna prigoda da se, okupljeni s raznih strana, prisjetimo riječi iz Apostolskoga pisma pape Pija XII. »*Dum maerenti animo*«, koje je 29. lipnja 1956. uputio progonjenoj Crkvi u Srednjoj i Istočnoj Europi¹.

Povod za to pismo bila je petstota obljetnica apostolskoga pisma pape Kalista III. (»*Cum his superioribus annis*«, 1456.) kojim je hrabrio i tješio »kršćanski puk koji je nastavao plodne krajeve plavljene Dunavom«, misleći pritom na katoličke vjernike u zemljama koje tvore Srednju i Istočnu Europu, spominjući se posebno obrane Beograda od osmanlijske najezde.

Pio XII. aktualizirajući okolnosti piše: »I danas, nažalost, vi koji živite u spomenutim krajevima« – misleći na sljedeće tadašnje države: Albaniju, Bugarsku, Čehoslovačku, Jugoslaviju, Mađarsku, Njemačku, Poljsku i Rumunjsku, sve do zemalja koje su na istoku i sjeveru uzduž obala Baltičkoga mora – »uzdišete u bolnim uvjetima, zajedno s mnoštvom drugih katolika, ne samo latinskoga, nego i istočnoga obreda... Kao što znate iz svoga iskustva, Crkva je sada, iako ne posvuda na isti način, lišena svojih

---

¹ AAS 48(1956), str. 549–554.

prava«. Papa spominje dokidanje udruga i vjerskih institucija, progonstva i zatvaranja pastira, guranje klera i vjernika u raskole, a posebno ističe: »Ono što u nama izaziva najveću bol jest spoznaja da se duh djece i mladih napaja lažnim i iskrivljenim naukom s ciljem da ih se udalji od Boga i njegovih svetih zapovijedi, s ogromnom štetom za sadašnji život i opasnost za budućnost«.

Papa želi učvrstiti u vjeri sve koji su u pogibli i tegobama, potičući na vjernost i ljubav prema Isusu Kristu, posebno ističući trojicu kardinala: Józsefa Mindszentya, Alojzija Stepinca i Stefana Wyszyńskoga kao vrsne pastire i branitelje slobode Crkve: »U našoj je ražalošćenoj duši uvijek prisutno koliko ste, nepravедno udaljeni od svojih biskupskih sjedišta i svoje svete službe, pretrpjeli i postojano trpите za Isusa Krista«. Papa se očinskom ljubavlju spominje i drugih biskupa, svećenika, redovnika i redovnica, vjernika laika, moleći Boga da im osnaži vjeru, ublaži boli, utješi ih nebeskim darovima, izliječi trpeće udove Kristova tijela i da ih obasja svjetlom mira, »hranjenoga istinom, pravdom i ljubavlju«.

4. A o čemu se zapravo radi? – pita Papa. »Radi se o vašemu vječnom spasenju, o vječnome spasenju vaše djece, vašega bližnjeg, koje je u velikoj opasnosti pred prodornim napadima ateizma i bezboštva. No, ako će se u toj duhovnoj borbi svi ponašati hrabro i vjerno – čemu se čvrsto nadamo – nikada ne će biti pobijeđenih, nego samo slavniх žrtava: iz nepravедnih progonstava i mučeništva za Crkvu će Kristovu niknuti nove pobjede koje će biti upisane zlatnim slovima u njenim ljetopisima«.

Apostolsko pismo pokazuje da progonstvo u nekima rađa obeshrabrenost, uzmicanje, uspavanost, gubljenje žara te pokušaj da se ublaži nauk Gospodnji i prilagodi novim okolnostima, razvodnjujući načela katoličke vjere. No, jednako tako prepoznaje snagu čuvanja cjelovitosti, integriteta vjere. I zato kaže: »Zdrave sile vašega duha, vaša djelatna kršćanska pobožnost o kojoj do nas često dopiru sjajna svjedočanstva, velika su nam utjeha i daju nam za pravo nadati se da ćete, kao svetu baštinu, budućim naraštajima znati prenijeti netaknuto, dragocjeno blago kršćanske vjere i vjernosti Crkvi i Apostolskoj Stolici«. Pio XII. potiče na molitvu Otkupitelju i njegovoj Majci, čijoj su se zaštitu povjeravali pređi u trenucima opasnosti. To povjeravanje Presvetoj Bogorodici posebno je prikladno »kada je posrijedi spasenje duša, obrana kršćanske vjere u obitelji i društvu«.

5. Divno je vidjeti kako se u tome Apostolskom pismu isprepliće davanje i primanje utjehe, baš onako kako nam je navijestilo drugo čitanje riječima apostola Pavla Korinćanima: »Kao što su obilate patnje Kristove u nama, tako je po Kristu obilata i utjeha naša«. Riječ je o djelotvornoj utjesi koja je moguća samo kao plod patnje u Kristu.

Braćo i sestre, u godinama komunističkih progona i nesloboda Crkvi su darovani mučenici kao proroci. U misi beatifikacije kardinala Stepinca sluga Božji Ivan Pavao II. rekao je: »Oni su svojom žrtvom ujedinjenom s Kristovim patnjama pružili posebno svjedočanstvo, koje, unatoč zubu vremena, ništa ne gubi na svojoj rječitosti, nego nastavlja ižaravati svjetlo i širiti nadu«. ² Danas ih u liku blaženoga Alojzija

---

² Misa beatifikacije sluga Božjega Alojzija Stepinca, 3. listopada 1998.

oslušujemo, zahvaljujemo za njih i na zov crkvenih zvona mislimo na sve kojima je potrebna naša utjeha. Spomenuti pastiri, baš kao i nepoznati muževi i žene koji su patnjom urasli u Kristov križ, nisu zdvajali; znali su da će i komunističko zlo i laž podleći pred istinom i da će minuti.

Kardinal Stepinac je upravo o tome više puta govorio. Tako je, prema zapisu krašičkoga župnika Vranekovića, 19. veljače 1952., rekao: »Uvjeren sam i to će sigurno proći, samo ne znamo koliko će nam Bog odrediti da još pretrpimo«. ³ Godinu dana kasnije govori upravo njemu: »Vi ste mlad – rekao mi je – i doživjet ćete preporod Crkve Božje. Ne će to biti vanjski sjaj, nego preporod u dušama. Ja sam u to čvrsto uvjeren. Neka samo dragi Bog dade ustrajnost i jedinstvo našem kleru...«. ⁴

Dana 23. kolovoza 1958. kardinal Stepinac iz uzništva u Krašiću piše krčkom biskupu Josipu Srebreniću: »... sve te patnje nisu me ni za čas pokolebale u vjeri u pobjedu naše Crkve u ovom orijaškom hrvanju u svijetu. Ja i dalje naglašujem svojim svećenicima: što je progonstvo teže (a po sudu poznavao crkvene povijesti ovo je po dimenzijama i po kvaliteti jedno od najtežih od svih u historiji Crkve) tim će biti sjajniji i triumf. To odgovara Božjoj mudrosti, a poklapa se i s fatimskim proročanstvima. A svi znaci govore, da taj čas nije više tako daleko. Hoću li ga ja doživjeti ne

---

³ Josip Vraneković, *Dnevnik. Život u Krašiću zaslužjenog nadbiskupa i kardinala Alojzija Stepinca*, knjiga I., Zagreb 2006., str. 113.

⁴ Riječi što ih je kardinal Stepinac u Krašiću izrekao Josipu Vranekoviću 13. ožujka 1953. – *Dnevnik*, str. 119; usp. 1. studenoga 1952., *Dnevnik*, str. 89.

znam. To je uostalom sporedno. Ali netko će ga sigurno dočekati, da se onda divi Božjoj ljubavi i dobroti«.⁵

U srcu blaženoga Alojzija živjela je ta sigurnost, utemeljena na pouzdanju u Boga, na vjernosti i jedinstvu biskupa, svećenika, redovnika i redovnica te vjernika laika u zajedništvu jedne Crkve. Važno je bilo ne klonuti, ne posustati pred lažnim ponudama, jer njemu je bilo kristalno jasno da je komunizam građen na laži i da s njime nema kompromisa, ne samo da bi se branila vlastita uvjerenja, nego da bi se oslobodilo i same progonitelje.

U svojoj je homiliji kardinal Bertone 21. rujna 2008., uspoređujući sv. Pavla i kardinala Stepinca naglasio: »... dok njihovi progonitelji zapravo bijahu robovi lažnih i nasilnih ideologija, oni, premda naizvan lišeni slobode, u sebi ostajahu slobodni: slobodni hrabriti i voditi prijatelje, vedri krijepiti braću u vjeri, spremni oprostiti i moliti za neprijatelje koji ih zlostavljahu«⁶.

6. Draga braćo i sestre, sjećamo se dobro godina čekanja da zavjesa koja je zastirala pogled istini bude podignuta. Sjećamo se suza radosnica onih koji su dočekali da se ostvare proročke riječi mučenika diljem Srednje i Istočne Europe. Kako je samo snažan emotivni naboj povezivao one koje je pročistila patnja u komunizmu. No, danas, dvadeset godina nakon tih početaka moramo postaviti pitanje: Kakav predznak ima zbilja koja je

---

⁵ Biskup Srebrenić je, zbog strogoga policijskog nadzora Kardinalove korespondencije, pismo primio tek 7. travnja 1959. godine.

⁶ *Meni je živjeti Krist. Proslava desete obljetnice beatifikacije blaženog Alojzija Stepinca (1998.–2008.)*, Glas Koncila, Zagreb, 2009., str. 122.

nosila pečat komunizma? Gdje je nestao taj naboj i na koji je način snaga dobra, spremna na žrtvu, pretvorena u nesigurnost, a ponekad i u malodušje.

Imamo dojam da je sustav prestao djelovati u prijašnjemu obliku, ali da je doživio svoju preobrazbu koja se očituje u trovanju tla iz kojega treba niknuti plod pšeničnoga zrnja. Jer, kako objasniti da se dva desetljeća nakon tih događaja istina ne uspijeva ukorijeniti u zemljama koje se diče slobodom i istinoljubivošću?

Na vlastitome se hrvatskome primjeru opravdano pitamo: Zar nije čudno da se o blaženomu Alojziju Stepincu u Hrvatskoj izbjegava govoriti istinito? Zar nije zastrašujuće da se još i danas odvaguje što će i kako će netko reagirati na istinu o njemu? Zar nismo svjedoci prešućivanja, osobito medijskoga, onoga čime se može ponositi svaki hrvatski čovjek? Zašto djeca i mladi danas nemaju otvoren put prema cjelovitosti uvida u riznicu naše i europske duhovnosti? Komunizam je ostao živjeti na razoran način. Savjesti su nemirne, osobnosti podijeljene, treba promicati pomirenje u društvu. Od one velike zavjese 'djeca laži' ponijela su sa sobom njene komadiće i njima prekrivaju ili zamagljuju istinu o pojedinim događajima, kako u pojedincima, tako i u pojedinim dobro izabranim institucijama. Neki kroz ostatke te zavjese siju sjeme razdora i zbunjenosti.

Istina je da je zavjesa pala; istina je da je sustav doživio slom, ali krhotine su dovoljno snažne da se pojave u oblicima promicanja istih neistina ne samo kroz pore politike i odnosa prema prošlosti, nego naročito u odnosu prema odgoju, znanosti, obrazovanju. Njena struktura je ostala živjeti u zakonodavstvu i pravosuđu, u gospodarstvu i kulturi. Ne smijemo, braćo i sestre, biti ni zbunjeni, ni iznenađeni, a najmanje

malodušni zbog toga što se i danas pojavljuju zahtjevi proturječni antropološkoj istini o čovjeku, pretočeni čak i u zakonske odredbe. Mi nikada ne ćemo reći da su one dobre, niti se pomiriti da je u tim pitanjima moguć politički kompromis, jer se ne radi o ljudskim dogovorima, nego o sržnoj istini kojoj mi nismo izvorište. Zbog toga se radujemo što vjernici laici glede tih pitanja ne miruju i ne šute i što je tijelo Crkve, ali i drugih vjerskih zajednica, složno u obrani istine o čovjeku, osobito kad je u pitanju obitelj.

Zato se obraćam posebno mladima. Dragi mladi vjernici, ako vam se u školi, u odgoju ne daje mogućnost da otkrijete predivnu povijest svetosti od koje Europa može živjeti radost nesebičnoga zajedništva; ako vam se ne govori istina o kardinalu Stepincu i o mučenicima komunizma diljem svijeta, sami ju istražujte i upoznajte. Ne dopustite da se pred vama ponovno šiva neka nova zavjesa, teška i turobna, naizgled profinjena i napredna, a ipak takva da čovjeku zatvara pogled prema Bogu te uništava sjeme ljubavi.

7. Ovdje smo sabrani iz zemalja u kojima kršćane povezuje povijest patnje u komunizmu. Dano nam je predivno dioništvo u svetosti. I dok se na raznim mjestima traži identitet, kao kršćani, kao katolici znamo da identitet očituje pripadnost. Blaženi Alojzije i svi mučenici ideologija dvadesetoga stoljeća odgovaraju na pitanje: Komu ja pripadam? A pripadnost, oslonjena na kršćanske mučenike našega doba, potiče na odgovornost djelovanja, na »djelotvornu utjehu«.

I dok su pritisci ideologija kanili razbiti jedinstvo i povezanost između vjernika na Istoku i Zapadu Europe, ne smijemo zaboraviti veliku

potporu Crkava koje su živjele u slobodi i koje su svojom solidarnošću hrabrile korake Crkve mučenice, koja je uzvraćala milostima za sve koji su tražili utjehu i novu snagu. Velikodušnost i siromaštvo; patnja i utjeha; bezimenost i blizina živjele su zajedno i na Istoku i na Zapadu, ne razlikujući što komu više pripada.

Svako euharistijsko slavlje, tako i ovo današnje, milost je za koju vjerujemo da dolazi po zagovoru blaženoga Alojzija i svih mučenika komunizma te vodi prema snažnijemu građenju zajedništva. Ovo nas slavlje poziva da pred onima i s onima koji su »u sebi prihvatili i smrtnu osudu da se ne bismo uzdali u same sebe, nego u Boga koji uskrisuje mrtve«, radosno zahvaljujemo.

Dirnut ovim susretom, ponizno moleći zagovor za sve naše zemlje u kojima živi ista Crkva, žarko molim Blaženu Djevicu Mariju, majčinski prisutnu u svim životima mučenika, zazivanu u trenucima njihovih najvećih tjeskoba, da nas zagovara; da nam izmoli istu vjernost i isto jedinstvo, kako bismo se zajednički kao Crkva u Europi snažnije povezali, da bismo se pred novim izazovima mogli nadahnjivati na riznici kršćanske europske duhovnosti.

Kao kršćani, unutar sadašnjih zbivanja, ne smijemo biti obeshrabreni i ne smijemo šutjeti. U našu je zemlju posijana ljubav u žrtvi Kristova križa. Znamo da će izniknuti u plod koji nikakvo zlo ne može uništiti, a koji združuje i daje živjeti.

Blaženi Alojzije i svi mučenici dvadesetoga stoljeća, molite za nas, pomozite nam! Amen.